

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 50/03-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. februára 2003 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. I. K., bytom B., zastúpenej advokátkou JUDr. V. D., Advokátska kancelária, B., pre namietané porušenie jej základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb.) postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 10/00 a uznesením Krajského súdu v Trnave o predbežnom opatrení č. k. 9 Co 522/01-142 zo 14. decembra 2001 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. I. K. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. februára 2002 doručená sťažnosť Mgr. I. K., B. (ďalej len „sťažovateľka“),

zastúpenej advokátkou JUDr. V. D., Advokátska kancelária, B. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že od 30. júna 1987 je vlastníčkou celku nehnuteľností vo V., ktorý bol 30. septembra 1982 zakúpený za jej peniaze a nesprávne zaregistrovaný ako „BSM“ jej matky Ing. E. K. a jej vtedajšieho manžela A. P., preto bol následne darovacou zmluvou z mája 1987 prevedený na sťažovateľku.

V decembri 1988 s cieľom bezplatne s celou rodinou užívať nehnuteľnosti sťažovateľky podal A. P. voči sťažovateľke žalobu o vrátenie daru - neplatnosť darovacej zmluvy. Jeho žaloba bola rozsudkom Okresného súdu Trnava sp. zn. 17 C 222/88 z 25. septembra 1996 v celom rozsahu zamietnutá „ako bezzákladová a nedôvodná“. Až takmer 4 roky od jeho vynesenia bol rozsudok súdu I. stupňa Krajským súdom Bratislava ako odvolacím súdom 20. januára 2000 vo veci samej potvrdený a právoplatnosť nadobudol 18. mája 2000.

Podľa tvrdenia sťažovateľky ihneď po vnesení tohto potvrdzujúceho rozsudku odvolacím súdom využijúc nové administratívne členenie Slovenskej republiky podal A. P. 26. januára 2000 žalobu rovnakého znenia Okresnému súdu Piešťany pod sp. zn. 5 C 10/00 napriek tomu, že ide o vec právoplatne rozhodnutú iným súdom, a preto podľa § 159 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) musí byť konanie o nej zastavené. Krajský súd Trnava uznesenie Okresného súdu Piešťany o zamietnutí návrhu na vydanie predbežného opatrenia zmenil tak, že sťažovateľke bolo znova zakázané disponovať vlastníckym právom k nehnuteľnostiam.

Sťažovateľka vo svojom návrhu uvádza, že je nesporné, že tu dochádza súdmi k porušovaniu jej základného ľudského práva na spravodlivé súdne konanie, keď sa súdy zaoberajú už 14 rokov návrhmi A. P., ktorý bez platenia akéhokoľvek nájomného jej nehnuteľnosti užíva, čím jej bola spôsobená „majetková ujma najmenej 500 tisíc korún“.

Porušenie základných práv a slobôd vidí sťažovateľka v tom, že je porušované jej základné ľudské právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a právo „na riadne a slobodné užívanie jej majetku“ (ako sťažovateľka uvádza vo svojej sťažnosti) podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol k dohovoru“), keďže postupom všeobecných súdov je jej už 14 rokov bránené riadne a slobodné užívanie jej majetku.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd takto rozhodol:

„V tejto súvislosti navrhujem, aby Ústavný súd SR zrušil právoplatné uznesenie KS Trnava vo veci OS Piešťany č. k. 5 C 10/00 z príl. č. 9, ktorým je porušené moje základné ľudské právo na riadne a slobodné užívanie môjho majetku, a OS Piešťany nariadil cit. konanie, ktoré je konaním duplicitným, zastaviť.

Súčasne navrhujem, aby ÚS SR rozhodol aj o mojom odškodnení, a to tak majetkovej ako aj nemajetkovej ujmy za tieto poškodzovania mojich základných ľudských práv a slobôd celkovou sumou 700 000 Sk, keď na jednej strane nemôžem svoje nehnuteľnosti už 14 rokov užívať a priamo súdmi je mi nedôvodne opakovane zakazované s vlastníckym právom k nim disponovať, na druhej strane však musím ako ich vlastníčka uhrádzať obci V. riadne dane.“

II.

Z listinných dôkazov predložených sťažovateľkou vyplýva, že táto je na LV č. 170 Správy katastra v Piešťanoch, kat. územie Ť., zapísaná ako vlastníčka nehnuteľností, a to pozemkov parc. č. 191/1 - zastavaná plocha o výmere 567 m², parc. č. 191/2 - orná pôda o výmere 221 m² a parc. č. 191/3 - orná pôda o výmere 384 m² a domu súpis. č. 167 na parc. č. 191/1, na základe darovacej zmluvy z 29. mája 1987.

Na Okresnom súde Trnava sa na návrh navrhovateľa A. P. pod sp. zn. 17 C 222/88 viedlo konanie o určenie neplatnosti darovacej zmluvy z 29. mája 1987 proti odporcom 1. Mgr. I. K. a 2. Ing. E. K. Rozsudkom Okresného súdu Trnava sp. zn. 17 C 222/88 z 25. septembra 1996 bola žaloba A. P. o určenie neplatnosti darovacej zmluvy zamietnutá. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 14 Co 239/99 z 20. januára 2000 bol rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdený a právoplatnosť nadobudol 18. mája 2000.

Na základe návrhu A. P. proti odporkyni Mgr. I. K. o vrátenie daru sa 26. januára 2000 začalo konanie na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5 C 10/00. V tomto návrhu sa navrhovateľ A. P. domáha vrátenia daru podľa § 630 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) z toho dôvodu, že obdarovaná sťažovateľka sa správa k darcovi alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy. V návrhu sa navrhovateľ domáhal vydania predmetných nehnuteľností do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Navrhovateľ A. P. podal návrh na nariadenie predbežného opatrenia proti sťažovateľke na zákaz disponovania s predmetnými nehnuteľnosťami. Tento návrh bol uznesením Okresného súdu Piešťany z 18. augusta 2000 č. k. 5 C 10/00-53 zamietnutý. Navrhovateľ A. P. podal proti tomuto uzneseniu odvolanie. Toto uznesenie bolo zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie za účelom doplnenia dokazovania, či je nárok osvedčený a či existuje potreba predbežného opatrenia. Okresný súd Piešťany rozhodol následne uznesením z 23. júla 2001 č. k. 5 C 10/00-123, pričom v jeho odôvodnení konštatoval, že z podaného návrhu nevyplýva nutnosť dočasnej úpravy pomerov, pretože navrhovateľ dostatočným spôsobom nepreukázal žiadne skutočnosti, ktoré by potvrdzovali jeho obavu, a svoje tvrdenia nepodložil žiadnymi dôkazmi. Proti tomuto uzneseniu podal navrhovateľ A. P. odvolanie. Uznesením Krajského súdu v Trnave zo 14. decembra 2001 č. k. 9 Co 522/01-142 bolo uznesenie Okresného súdu Piešťany z 23. júla 2001 č. k. 5 C 10/00-123 zmenené tak, že sťažovateľke sa zakázalo disponovať s predmetnými nehnuteľnosťami. Dôvodom bola potreba dočasnej úpravy vzhľadom na to, že navrhovateľ v predmetnej nehnuteľnosti stále býva, i vzhľadom na to, že odvolací súd nemal k dispozícii spis

Okresného súdu v Trnave sp. zn. 17 C 222/88, v dôsledku čoho nebolo možné jednoznačne skonštatovať, či bolo rozhodnuté o vrátení daru i o vydaní nehnuteľnosti.

Proti tomuto uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 9 Co 522/01-142 podala sťažovateľka 21. februára 2002 dovolanie a 11. marca 2002 bola vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku. Súdny poplatok za podanie dovolania nezaplatila. Preto na základe uznesenia č. k. 5 C 10/00-165 zo 6. mája 2002 bolo dovolacie konanie zastavené.

III.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti vychádzal ústavný súd z čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala

a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu k dohovoru každá fyzická osoba alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Podľa čl. 46 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 141 ústavy v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy.

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach, preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti podanej ústavnému súdu napáda uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 9 Co 522/01-142 zo 14. decembra 2001 a postup Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 10/00. V petite sťažnosti

navrhuje, aby ústavný súd zrušil uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 9 Co 522/01-142 a zastavil konanie vedené na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5 C 10/00.

Ústavný súd vo viacerých svojich rozhodnutiach (napr. I. ÚS 46/00, II. ÚS 37/00) uviedol, že rozhodovanie a rozhodnutie o predbežnom opatrení v občianskom súdnom konaní je súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Porušenie tohto základného práva v spojitosti s predbežnými opatreniami predpokladá také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né procesnými prostriedkami obsiahnutými v Občianskom súdnom poriadku. Takýmto porušením však nemôže byť samo osebe nariadenie predbežného opatrenia.

Nariadenie predbežného opatrenia nie je na ujmu práva účastníka na súdnu ochranu konečným rozhodnutím o veci samej. Účastník má aj právo navrhnúť zrušenie tohto predbežného opatrenia za predpokladu, že sú splnené podmienky ustanovené v Občianskom súdnom poriadku. Z toho vyplýva aj subsidiarita právomoci ústavného súdu vo vzťahu k ochrane ústavnosti, ktorá by mala byť nariadením predbežného opatrenia.

Z konkrétnych okolností uvedeného prípadu, ako aj z tvrdení sťažovateľky a listinných dôkazov, ktoré sťažovateľka ku sťažnosti pripojila, a zo spisu Okresného súdu Piešťany sp. zn. 5 C 10/00 vyplýva, že proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 9 Co 522/01-142 podala sťažovateľka dovolanie 21. februára 2002, dovolanie bolo prípustné podľa § 239 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (dovolanie je prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo zmenené uznesenie súdu prvého stupňa) a 11. marca 2002 bola vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku. Súdny poplatok za podanie dovolania nezaplatila, a preto uznesením č. k. 5 C 10/00-165 zo 6. mája 2002 bolo dovolacie konanie zastavené. Nezaplatením súdneho poplatku sťažovateľka nepokračovala riadne v dovolacom konaní, tým nevyčerpala opravný

prostriedok (dovolanie), ktorý jej Občiansky súdny poriadok na ochranu jej základných práv a slobôd poskytuje.

Dovolanie bolo podané sťažovateľkou 21. februára 2002. Sťažovateľka nasledujúci deň, teda 22. februára 2002, podala sťažnosť ústavnému súdu bez toho, aby čakala na právoplatné rozhodnutie o dovolaní. V dovolacom konaní pred Najvyšším súdom Slovenskej republiky mohla vzniesť námietky res iudicata a neopodstatnenosti rozhodnutia Krajského súdu v Trnave o predbežnom opatrení. Pretože tieto námietky uplatnila na ústavnom súde napriek tomu, že pri splnení podmienok dovolacieho konania z jej strany by o nich rozhodoval všeobecný súd, ústavný súd jej sťažnosť odmietol z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Po oboznámení sa s obsahom rozsudku Okresného súdu Trnava č. k. 17 C 222/88-560 z 25. septembra 1996, rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 14 Co 239/99-652 z 20. januára 2000 a návrhu A. P. podaného 26. januára 2000 v konaní vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5 C 10/00 o vrátenie daru ústavný súd nad rámec doposiaľ uvedeného dodáva:

Predmetom konania Okresného súdu Trnava vedeného pod sp. zn. 17 C 222/88 bolo určenie neplatnosti darovacej zmluvy z 29. mája 1987 z dôvodu, že podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka A. P. v čase podpísania darovacej zmluvy nebol schopný posúdiť zmysel svojho konania. Rozsudkom Okresného súdu Trnava č. k. 17 C 222/88-560 bol návrh A. P. na určenie neplatnosti darovacej zmluvy zamietnutý. Proti tomuto rozsudku podal navrhovateľ A. P. odvolanie. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 14 Co 239/99-652 bol rozsudok prvostupňového súdu v konaní o určenie neplatnosti darovacej zmluvy vo veci samej potvrdený. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že navrhovateľ A. P. sa v tomto konaní domáhal vyslovenia neplatnosti darovacej zmluvy podľa § 37, § 38 a § 39 Občianskeho zákonníka. Svojím návrhom podaným Okresnému súde Piešťany 26. januára 2000, vedeným pod sp. zn. 5 C 10/00 sa navrhovateľ A. P. domáha v konaní o vrátenie daru

vydania nehnuteľností vedených na LV č. 170 v katastrálnom území Ť. podľa § 630 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa darca môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy.

Podmienkou pre uplatnenie prekážky veci právoplatne rozsúdenej - *res iudicata* je totožnosť účastníkov konania a totožnosť predmetu konania. V danom prípade je splnená podmienka totožnosti účastníkov konania. Nie je však splnená podmienka totožnosti predmetu konania. Z vyššie uvedených rozsudkov a návrhu A. P. vyplýva, že v konaní Okresného súdu Trnava vedenom pod sp. zn. 17 C 222/88 sa rozhodovalo o určení absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy z dôvodu jej rozporu s § 37, § 38 a § 39 Občianskeho zákonníka a že predmetom konania Okresného súdu Piešťany vedeného pod sp. zn. 5 C 10/00 je vrátenie daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka. Absolútna neplatnosť darovacej zmluvy podľa § 37, § 38 a § 39 Občianskeho zákonníka a vrátenie daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka z dôvodu hrubého porušovania dobrých mravov sú dva samostatné právne tituly, ktoré nie je možné stotožňovať. Pokiaľ ide o absolútnu neplatnosť, tá musí existovať v čase uzavretia darovacej zmluvy a v prípade, že sa preukáže dôvod absolútnej neplatnosti, má to za následok neplatnosť darovacej zmluvy *ex tunc* - teda od počiatku. V danom prípade sa navrhovateľ A. P. domáhal neplatnosti darovacej zmluvy z dôvodu, že v čase jej podpisu nebol schopný rozpoznať následky svojho konania, a z dôvodu, že zmluva bola podpísaná s priezviskom P., hoci v tom čase jeho priezvisko bolo K. Pokiaľ ide o vrátenie daru, ide o osobitný dôvod zániku právneho vzťahu, ktorý môže darca vyvolať tým, že jednostranným úkonom vyzve obdarovaného na vrátenie daru. Dôvod vrátenia daru neexistuje v čase podpísania zmluvy, ako to je pri absolútnej neplatnosti, ale môže vzniknúť neskôr po podpísaní zmluvy konaním, ktoré je možné považovať za hrubé porušenie dobrých mravov. V danom prípade sa navrhovateľ A. P. domáha voči sťažovateľke vrátenia daru z dôvodu hrubého porušenia dobrých mravov. Za porušenie dobrých mravov považuje odvezenie do psychiatrickej liečebne, spísanie dohody o užívaní darovanej nehnuteľnosti, podanie trestného oznámenia na neho. Z vyššie uvedeného vyplýva, že vyslovenie absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy a vrátenie

daru sú dva samostatné tituly, ktoré nemožno zamieňať ani stotožňovať a dochádza k nim z úplne iných dôvodov. Zamietnutie návrhu na vyslovenie absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy nebráni tomu, aby sa pri splnení podmienok uvedených v § 630 Občianskeho zákonníka bolo možné neskôr domáhať vrátenia daru.

S poukazom na uvedené v konaní vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5 C 10/00 sa nejaví, že by išlo o prekážku *res iudicata* (prekážku veci právoplatne rozsúdenej). Treba však zdôrazniť, že posúdenie tejto otázky v súčasnosti nepatrí do právomoci ústavného súdu, ale do právomoci všeobecných súdov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 2003